

Підсумки діяльності страхових компаній за 2011 рік

Ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2011 становила 442, у тому числі СК "life"¹ – 64 компанії, СК "non-life" – 378 компаній, (станом на 31.12.2010 – 456 компаній, у тому числі СК "life" – 67 компаній, СК "non-life" – 389 компаній).

У 2011 році на ринку страхування не відбувалося значних змін основних показників діяльності: активи страховиків та обсяги наданих ними страхових послуг залишилися майже на рівні кінця 2010 року.

Спостерігалось макроекономічне відновлення ринку страхування. Так, за 2011 рік частка валових страхових премій у відношенні до ВВП становила 1,7%, що на 0,4 в.п. менше в порівнянні з 2010 роком та на 0,5 в.п. менше в порівнянні з показником 2009 року; водночас, частка чистих страхових премій у відношенні до ВВП за 2011 рік становила 1,36%, що на 0,13 в.п. більше в порівнянні з відповідним показником 2010 року та на 0,02 в.п. менше в порівнянні з відповідним показником 2009 року.

У порівнянні з 2010 роком на 388,2 млн. грн. (-1,7%) зменшились обсяги надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій² істотно збільшився на 4 642,3 млн. грн. (+34,8%). Основним фактором зростання чистих страхових премій у порівнянні з 2009 роком стало зменшення обсягу внутрішнього перестраховування на 5 030,4 млн. грн. (-51,6%). При цьому операції з вихідного перестраховування з перестраховиками-нерезидентами у 2011 році в порівнянні з 2010 роком зросли на 191,4 млн. грн. (+19,3%).

У порівнянні з 2010 роком на 20,3% зменшилися валові страхові виплати/відшкодування, обсяг чистих страхових виплат зменшився на 20,2%. На зменшення чистих страхових виплат, в першу чергу, вплинули такі зміни: на 1 215,0 млн. грн. (-59,5%) зменшилися виплати зі страхування фінансових ризиків, на 393,8 млн. грн. (-22,2%) – зі страхування наземного транспорту, на 103,5 млн. грн. (-67,6%) зменшилися виплати зі страхування кредитів. При цьому на 157,8 млн. грн. (+20,8%) збільшилися виплати зі страхування ОСЦПВ (що пояснюється змінами умов надання страхових послуг з цього виду страхування – збільшенням лімітів відповідальності страховика), на 64,3 млн. грн. (+57,6%) – страхування майна, на 48,1 млн. грн. (більше ніж у 9 разів) – страхування цивільної авіації.

У 2011 році мала місце тенденція щодо подальшого зниження рівня як валових, так і чистих страхових виплат: рівень виплат за 2011 рік у порівнянні з 2010 роком продовжував знижуватися з 26,4% до 21,4% та з 44,2% до 26,2% відповідно. Ця тенденція збереглася за рахунок значного зниження страхових виплат при майже незмінному обсязі надходжень страхових платежів.

¹ Скорочення: СК "Life" – страхові компанії, що здійснюють страхування життя, СК "non-Life" – страхові компанії, що здійснюють страхування видів, інших, ніж страхування життя.

² Чисті страхові премії (виплати) – розраховані як валові страхові премії (виплати) за мінусом частки страхових премій (виплат), які сплачуються перестраховикам-резидентам (компенсовані перестраховиками-резидентами).

Водночас, структура надходжень валових страхових премій дещо змінилася: у 2011 році порівняно з 2010 роком на 1 073,0 млн. грн. (-24,5%) зменшилися надходження страхових платежів зі страхування майна, на 131,2 млн. грн. (-53,7%) – зі страхування виданих гарантій (порук); на 305,7 млн. грн. (+35,6) зросли страхові платежі з медичного страхування, на 227,4 млн. грн. (+51,0%) – зі страхування від нещасних випадків, на 90,7 млн. грн. (в 4,4 рази) – зі страхування залізничного транспорту.

Станом на кінець 2011 року показники загальних активів страхових компаній, обсягу сплачених статутних капіталів та сформованих страхових резервів незначною мірою відхиляються від аналогічних показників станом на кінець 2010 року. Так, загальні активи страховиків у 2011 році зросли на 6,4%, з них активи, визначені законодавством для представлення коштів страхових резервів – на 3,4%, а страхові резерви зменшилися на 1,7%. Обсяг сплачених статутних капіталів неістотно знизився – на 2,3%. Таким чином, у цілому, страхові компанії протягом 2011 року не зменшили рівень своєї фінансової стійкості.

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка

	2009	2010	2011	Темпи приросту	
				2010/ 2009	2011/ 2010
				%	%
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць					
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	22 343,2	26 340,5	30 224,5	+17,9	+14,7
- зі страхувальниками-фізичними особами	19 187	23 135,8	26 418,7	+20,6	+14,2
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	552 629,0	592 771,5	587 768,0	+7,3	-0,8
Страхова діяльність, млн. грн.					
Валові страхові премії, у тому числі:	20 442,1	23 081,7	22 693,5	+12,9	-1,7
зі страхування життя	827,3	906,5	1 346,4	+9,6	+48,5
Валові страхові виплати, у тому числі:	6 737,2	6 104,6	4 864,0	-9,4	-20,3
зі страхування життя	62,7	52,6	70,6	-16,1	+34,2
Рівень валових виплат, %	33,0%	26,4%	21,4%	-	-
Чисті страхові премії	12 658,0	13 327,7	17 970,0	+5,3	+34,8
Чисті страхові виплати	6 056,4	5 885,7	4 699,2	-2,8	-20,2
Рівень чистих виплат, %	47,8%	44,2%	26,2%	-	-
Перестраховування, млн. грн.					
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	8 888,4	10 745,2	5 906,2	+20,9	-45,0
- перестраховикам-резидентам	7 784,1	9 753,9	4 723,5	+25,3	-51,6
- перестраховикам-нерезидентам	1 104,3	991,3	1 182,7	-10,2	+19,3
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	967,9	508,6	731,6	-47,5	+43,8
- перестраховиками-резидентами	680,8	219,0	164,8	-67,8	-24,7
- перестраховиками-нерезидентами	287,1	289,6	566,8	+0,9	+95,7
Отримані страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів	242,1	192,3	429,1	-20,6	+123,1
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	1 050,4	1 837,1	578,0	+74,9	-68,5
Страхові резерви, млн. грн.					
Обсяг сформованих страхових резервів	10 141,3	11 371,8	11 179,3	+12,1	-1,7
- резерви зі страхування життя	1 789,2	2 185,2	2 663,8	+22,1	+21,9
- технічні резерви	8 352,1	9 186,6	8 515,5	+10,0	-7,3
Активи страховиків та статутний капітал, млн. грн.					
Загальні активи страховиків (згідно з формою 1 (П(С)БО 2))	41 970,1	45 234,6	48 122,7	+7,8	+6,4
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування» для представлення коштів страхових резервів	23 690,9	27 695,0	28 642,4	+16,9	+3,4
Обсяг сплачених статутних капіталів	14 876,0	14 429,2	14 091,8	-3,0	-2,3

Кількість страхових компаній

Кількість страхових компаній (СК) станом на 31.12.2011 становила 442, з яких 64 СК зі страхування життя (СК "Life") та 378 СК, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя (СК "non-Life"). За 2011 рік кількість страхових компаній зменшилася на 14 СК.

Таблиця 2

Кількість страхових компаній у 2010 – 2011 рр.

Кількість страхових компаній	на кінець року	
	2010	2011
Загальна кількість	456	442
в т.ч. СК "non-Life"	389	378
в т.ч. СК "Life"	67	64

Страхові премії

Валові страхові премії, отримані страховиками при страхуванні та перестраховуванні ризиків від страхувальників та перестраховувальників за 2011 рік, становила **22 693,5 млн. грн.**, з яких:

7 478,7 млн. грн. (33,0%), що надійшли від фізичних осіб;

11 102,8 млн. грн. (48,9%), що надійшли від юридичних осіб.

За 2010 рік загальна (валова) сума страхових премій, отриманих страховиками, становила 23 081,7 млн. грн., з яких:

6 171,1 млн. грн. (26,7%), що надійшли від фізичних осіб;

9 860,4 млн. грн. (42,7%), що надійшли від юридичних осіб.

За 12 місяців 2011 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила **21 347,1 млн. грн.** (або 94,1% від загальної суми страхових премій), а зі страхування життя – **1 346,4 млн. грн.** (або 5,9% від загальної суми страхових премій).

Чисті страхові премії за 2011 рік становили **17 970,0 млн. грн.**, що становить 79,2% від валових страхових премій. Чисті страхові премії за 2010 рік становили 13 327,7 млн. грн.

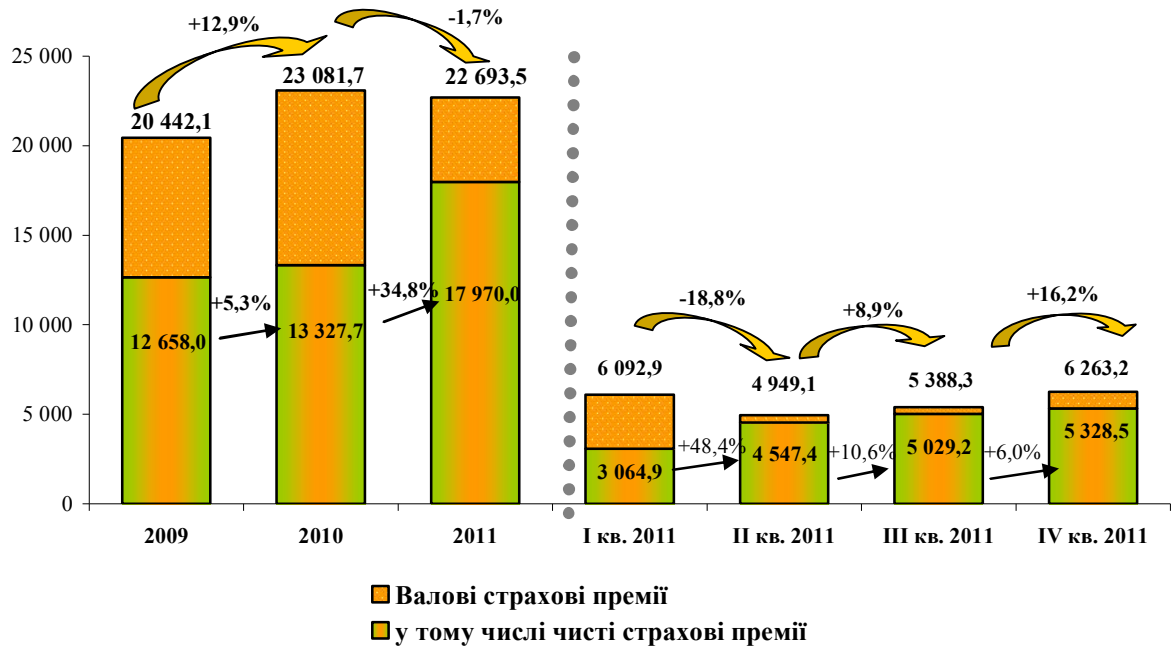

Рис. 1. Динаміка страхових премій за 2009 – 2011 рр. (млн. грн.)

Так, обсяги валових страхових премій за 2011 рік зменшилися порівняно з 2010 роком на 1,7%, при цьому чисті страхові премії збільшилися на 34,8%. Значне зростання обсягу чистих страхових премій протягом II – IV кварталів 2011 року в порівнянні з I кварталом 2011 року пов'язане зі збільшенням надходжень чистих страхових платежів за такими видами страхування: страхування майна, страхування фінансових ризиків, страхування від вогневих ризиків. Така тенденція зумовлена здебільшого введенням нових податкових правил, згідно з якими суттєво обмежено можливості суб'єктів господарювання і страховиків використовувати операції зі страхування з метою оптимізації оподаткування.

Концентрація страхового ринку за надходженнями валових страхових премій станом на 31.12.2011 представлена в таблиці 3.

Таблиця 3

Концентрація страхового ринку за 2011 рік

Перші (Тор)	страхування "Life"		страхування "non-Life"		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Тор 3	691,2	51,3	2 922,7	13,7	0
Тор 10	1 172,9	87,1	7 338,2	34,4	3
Тор 20	1 302,2	96,7	11 433,7	53,6	4
Тор 50	1 346,4	100	16 396,3	76,8	8
Тор 100	x	x	19 664,4	92,1	8
Тор 200	x	x	21 179,6	99,2	9
Всього по ринку	1 346,4	100,0	21 347,1	100,0	19

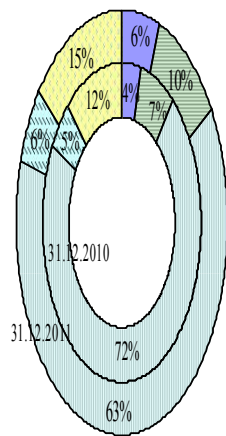
Можна констатувати, що незважаючи на значну кількість компаній, фактично на страховому ринку основну частку валових страхових премій – 92,1% – акумулюють 100 СК "non-Life" (26,5% всіх СК "non-Life") та 95,9% – 20 СК "Life" (31,2% всіх СК "Life").

Страхові премії за видами страхування за 2010 – 2011 рр. (обсяги, структура та темпи приросту) наведено в таблиці 4 та на рис. 2, 3, 4.

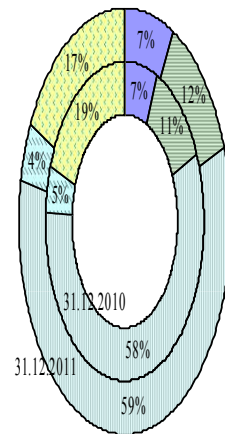
Таблиця 4

Страхові премії за видами страхування за 2010 – 2011 рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Страхові премії, млн. грн.				Структура страхових премій				Темпи приросту страхових премій	
	Валові		Чисті		Структура валових страхових премій		Структура чистих страхових премій		валових премій	чистих премій
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2011/ 2010	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страховання життя	906,5	1346,4	906	1 346,3	3,9%	5,9%	6,8%	7,5%	48,5%	48,6%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	22 175,2	21 347,1	12 421,7	16 623,7	96,1%	94,1%	93,2%	92,5%	-3,7%	33,8%
Добровільне особисте страхування	1 679,10	2 329,1	1 511,00	2 122,8	7,3%	10,3%	11,3%	11,8%	38,7%	40,5%
Добровільне майнове страхування	16 607,50	14 388,3	7 703,00	10 573,4	72,0%	63,4%	57,8%	58,8%	-13,4%	37,3%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	2 894,30	2 856,5	755,7	2 008,3	12,5%	12,6%	5,7%	11,2%	-1,3%	165,7%
Добровільне страхування відповідальності	1 116,10	1 329,3	616,8	798,7	4,8%	5,9%	4,6%	4,4%	19,1%	29,5%
Недержавне обов'язкове страхування	2 767,60	3 295,8	2 586,00	3 124,4	12,0%	14,5%	19,4%	17,4%	19,1%	20,8%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	2 061,40	2 609,9	1 994,00	2 531,9	8,9%	11,5%	15,0%	14,1%	26,6%	27,0%
Державне обов'язкове страхування	4,9	4,5	4,9	4,5	0,02%	0,02%	0,04%	0,03%	-7,6%	-7,6%
ВСЬОГО (всі види страхування)	23 081,7	22 693,5	13 327,7	17 970,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	-1,7%	34,8%

- Страховання життя
- Добровільне особисте страхування
- Добровільне майнове страхування
- Добровільне страхування відповідальності
- Недержавне обов'язкове страхування

- Страховання життя
- Добровільне особисте страхування
- Добровільне майнове страхування
- Добровільне страхування відповідальності
- Недержавне обов'язкове страхування

Рис. 2. Структура валових страхових премій станом на 31.12.2010 та 31.12.2011

Рис. 3. Структура чистих страхових премій станом на 31.12.2010 та 31.12.2011

Структура валових та чистих страхових премій за 2010-2011 рр. представлена в таблиці 5.

Таблиця 5

Структура валових та чистих страхових премій за 2010-2011 рр.

Види страхування	Страхові премії		Страхові премії		Темпи приросту страхових премій	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	валових премій	чистих премій
	2010		2011		2011/ 2010	
	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%	%
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	5 722,1	5 059,0	6 153,1	5 658,1	+7,5	+11,8
Страхування майна	4 371,8	1 680,8	3 298,8	2 229,9	-24,5	+32,7
Страхування фінансових ризиків	2 894,3	755,7	2 856,5	2 008,3	-1,3	+165,8
Страхування від вогневих ризиків	3 029,8	1 156,3	2 439,1	1 827,6	-19,5	+58,1
Страхування життя	906,5	906,0	1 346,4	1 346,3	+48,5	+48,6
Медичне страхування	859,6	809,4	1 165,4	1 087,7	+35,6	+34,4
Страхування вантажів та багажу	1 822,2	801,7	1 497,1	924,6	-17,8	+15,3
Страхування відповідальності перед третіми особами	973,7	505,9	1 197,9	680,7	+23,0	+34,5
Страхування від нещасних випадків	445,5	348,9	672,9	561,6	+51,0	+61,0
Страхування кредитів	500,3	256,4	469,6	334,6	-6,1	+30,5
Страхування медичних витрат	229,8	213,9	304,2	288,1	+32,4	+34,7
Авіаційне страхування	276,8	222,9	260,4	200,5	-5,9	-10,1
Страхування від нещасних випадків на транспорті	152,2	133,6	148,7	139,9	-2,3	+4,7
Інші види страхування	897,1	477,3	883,3	682,2	-1,5	+42,9
Всього	23 081,7	13 327,7	22 693,5	17 970,0	-1,7	+34,8

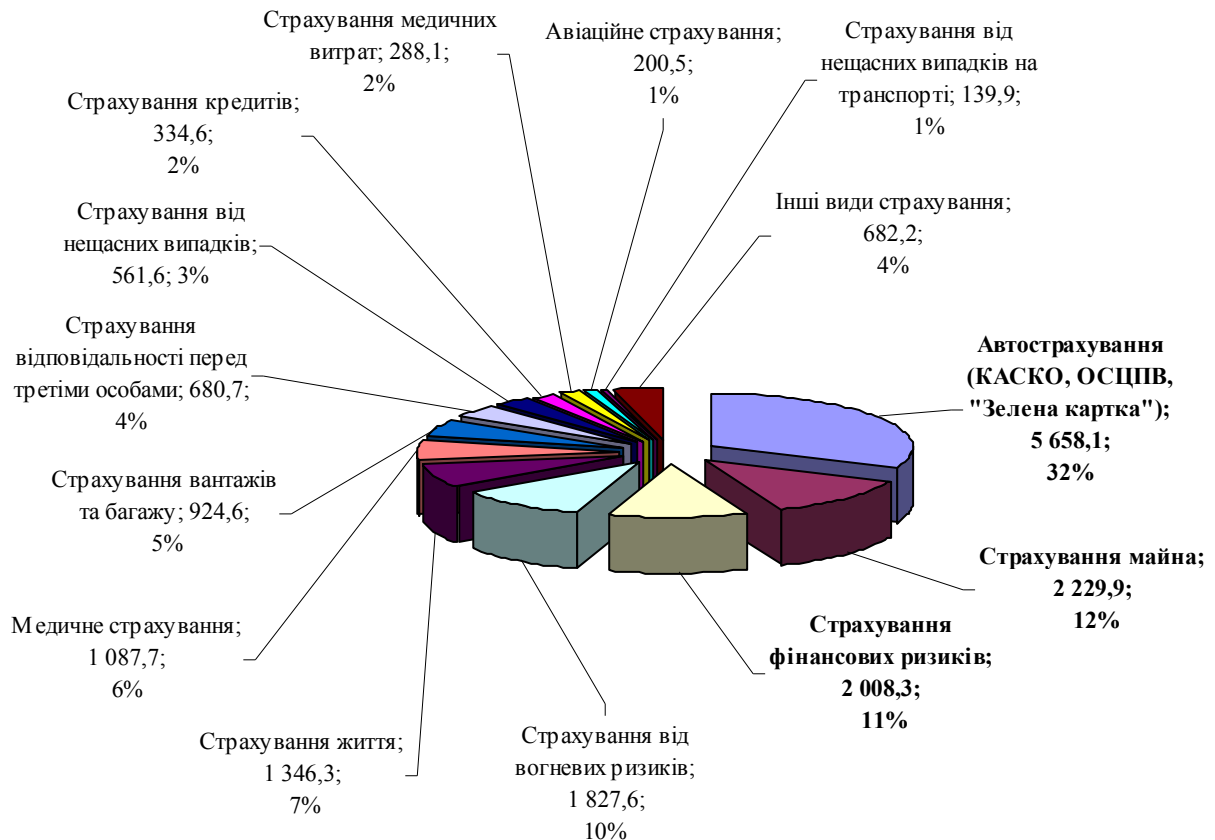

Рис. 4. Структура чистих страхових премій за видами страхування станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

У структурі чистих страхових премій станом на 31.12.2011 найбільша питома вага належить таким видам страхування, як: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 5 658,1 млн. грн. (або 32%) (станом на 31.12.2010 даний показник становив 5 059,0 млн. грн. (або 38%)); страхування майна – 2 229,9 млн. грн. (або 12%) (станом на 31.12.2010 – 1 680,8 млн. грн. (або 13%)); страхування фінансових ризиків – 2 008,3 млн. грн. (або 11%) (станом на 31.12.2010 – 755,7 млн. грн. (або 6%)); страхування від вогневих ризиків – 1 827,6 млн. грн. (або 10%) (станом на 31.12.2010 – 1 156,3 млн. грн. (або 9%)); страхування життя – 1 346,3 млн. грн. (або 7%) (станом на 31.12.2010 – 906,0 млн. грн. (або 7%)); медичне страхування – 1 087,7 млн. грн. (або 6%) (станом на 31.12.2010 – 809,4 млн. грн. (або 6%)).

Страхові виплати/відшкодування

Розмір валових страхових виплат за 2011 рік становив **4 864,0 млн. грн.**, у тому числі з видів страхування, інших, ніж страхування життя – **4 793,4 млн. грн.** (або 98,5%), зі страхування життя – **70,6 млн. грн.** (або 1,5%).

Обсяг **чистих страхових виплат** за 2011 рік становив **4 699,2 млн. грн.** та зменшився порівняно з 2010 роком на 20,2%.

Обсяги валових та чистих страхових виплат за 2011 рік істотно зменшилися в порівнянні з 2010 роком (див. рис. 5).

Рис. 5. Динаміка страхових виплат за 2009 – 2011 рр. (млн. грн.)

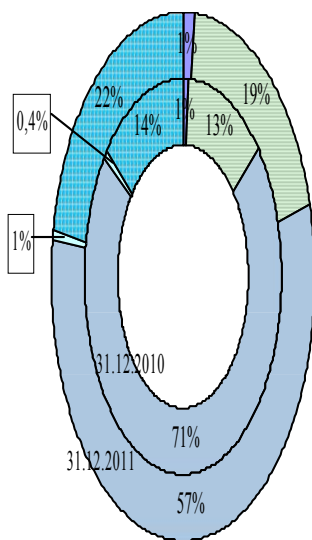
Так, валові страхові виплати за 2011 рік зменшилися на 20,3% (до **4 864,0 млн. грн.**) порівняно з 2010 роком, чисті страхові виплати зменшилися на 20,2% і становили 4 699,2 млн. грн. Скорочення страхових виплат може розглядатися як негативна ознака з огляду на те, що надходження валових страхових платежів зазнало незначних змін, а надходження чистих страхових платежів збільшилося на 34,8% (або на 4 642,3 млн. грн.) в порівнянні з 2010 роком. Це може свідчити про недостатність у страхових компаній ліквідних інструментів, надмірну збитковість діяльності деяких страховиків. Водночас, істотне зменшення страхових виплат у 2011 році відбулося за рахунок скорочення виплат зі страхування фінансових ризиків, яке могло використовуватися суб'єктами господарювання з метою оптимізації оподаткування.

Страхові виплати в розрізі видів страхування за 2010 – 2011 рр. (обсяги, структура та темпи приросту) наведено в таблиці 6 та на рис. 6, 7, 8.

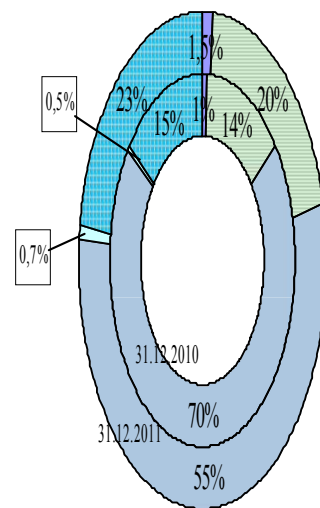
Таблиця 6

Страхові виплати за видами страхування за 2010 – 2011 рр. (обсяги, структура та темпи приросту)

Види страхування	Страхові виплати, млн. грн.				Структура страхових виплат				Темпи приросту страхових виплат	
	Валові		Чисті		Структура валових виплат		Структура чистих виплат		Валових виплат	Чистих виплат
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2011/ 2010	2011/ 2010
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Страхування життя	52,6	70,6	52,6	70,6	0,9%	1,5%	0,9%	1,5%	34,2%	34,2%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	6 052,0	4 793,4	5 833,2	4 628,6	99,1%	98,5%	99,1%	98,5%	-20,8%	-20,7%
Добровільне особисте страхування	797	928,1	794,1	928,1	13,1%	19,1%	13,5%	19,8%	16,4%	16,9%
Добровільне майнове страхування	4 360,70	2 747,9	4 150,70	2 592,6	71,4%	56,5%	70,5%	55,2%	-37,0%	-37,5%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	2 042,50	827,6	1 959,10	801,1	33,5%	17,0%	33,3%	17,0%	-59,5%	-59,1%
Добровільне страхування відповідальності	27,3	32,1	26,7	31,8	0,4%	0,7%	0,5%	0,7%	17,6%	19,1%
Недержавне обов'язкове страхування	862,4	1 081,1	857,1	1 071,9	14,1%	22,2%	14,6%	22,8%	25,4%	25,1%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	849,7	1 016,0	845,1	1 012,4	13,9%	20,9%	14,4%	21,5%	19,6%	19,8%
Державне обов'язкове страхування	4,6	4,3	4,6	4,3	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	-7,1%	-7,1%
ВСЬОГО (всі види страхування)	6 104,6	4 864,0	5 885,8	4 699,2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	-20,3%	-20,2%

- Страхування життя
- Добровільне особисте страхування
- Добровільне майнове страхування
- Добровільне страхування відповідальності
- Недержавне обов'язкове страхування

- Страхування життя
- Добровільне особисте страхування
- Добровільне майнове страхування
- Добровільне страхування відповідальності
- Недержавне обов'язкове страхування

Рис. 6. Структура валових страхових виплат станом на 31.12.2010 та 31.12.2011

Рис. 7. Структура чистих страхових виплат станом на 31.12.2010 та 31.12.2011

Структура валових та чистих страхових виплат за 2010-2011 рр. представлена в таблиці 7.

Таблиця 7

Структура валових та чистих страхових виплат за 2010-2011 рр.

Види страхування	Страхові виплати		Страхові виплати		Темпи приросту страхових виплат	
	Валові	Чисті	Валові	Чисті	валових виплат	чистих виплат
	2010		2011		2011/ 2010	
	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%	%
Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка")	2 625,9	2 538,2	2 398,4	2 345,5	-8,7	-7,6
Страхування фінансових ризиків	2 042,5	1 959,1	827,6	801,1	-59,5	-59,1
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	632,9	632,9	752,4	752,4	+18,9	+18,9
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	187,9	177,0	168,5	159,2	-10,3	-10,1
Страхування майна	163,8	133,8	258,1	193,8	+57,6	+44,8
Страхування медичних витрат	86,6	83,8	102,9	102,7	+18,8	+22,5
Страхування життя	52,6	52,6	70,6	70,6	+34,2	+34,2
Страхування кредитів	153,2	151,1	49,7	46,9	-67,6	-69,0
Інші види страхування	159,2	157,1	235,9	227,1	+48,2	+44,6
Всього	6 104,6	5 885,7	4 864,0	4 699,2	-20,3	-20,2

Структуру страхових виплат (відшкодувань) за мінусом частки страхових виплат, компенсованих перестраховиками-резидентами, за видами страхування за 2011 рік зображено на рис. 8.

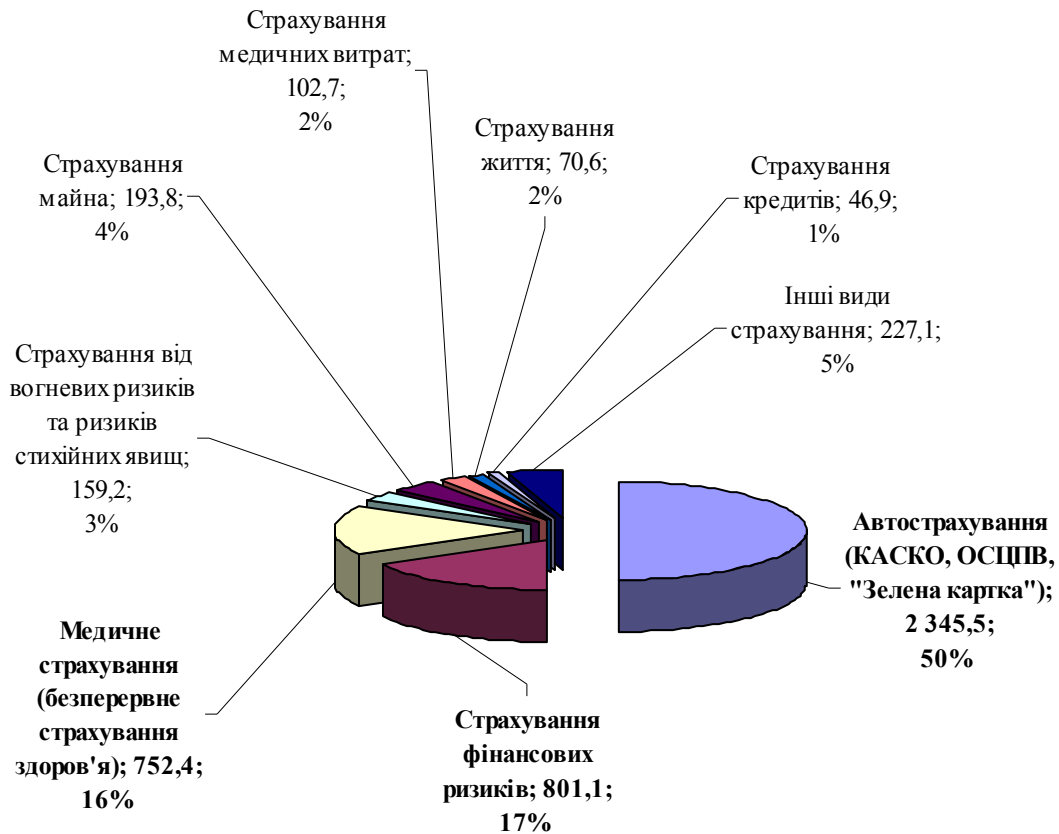

Рис. 8. Структура чистих страхових виплат за видами страхування станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

У структурі чистих страхових виплат станом на 31.12.2011 найбільша питома вага страхових виплат припадає на такі види страхування, як: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») – 2 345,5 млн. грн. (або 50%) (станом на 31.12.2010 даний показник становив 2 538,2 млн. грн. (або 43%)); страхування фінансових ризиків – 801,1 млн. грн. (або 17%) (станом на 31.12.2010 – 1 959,1 млн. грн. (або 33%)); частка медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) становить 752,4 млн. грн. (або 16%) (станом на 31.12.2010 – 632,9 млн. грн. (або 11%)).

Рівень страхових виплат за видами страхування

Рівень валових страхових виплат (відношення валових страхових виплат до валових страхових премій) станом на 31.12.2011 становив 21,4% (таблиця 8). Високий рівень валових страхових виплат (більше 20%) спостерігався за такими видами страхування: добровільне особисте страхування – 39,8% (станом на 31.12.2010 – 47,5%), недержавне обов'язкове страхування – 32,8% (станом на 31.12.2010 – 31,2%).

Рівень страхових виплат за видами страхування

Види страхування	Рівень страхових виплат			
	валових виплат		чистих виплат	
	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011
1	2	3	4	5
Страхування життя	5,8%	5,2%	5,8%	5,2%
Види страхування, інші, ніж страхування життя, у тому числі:	27,3%	22,5%	47,0%	27,8%
Добровільне особисте страхування	47,5%	39,8%	52,6%	43,7%
Добровільне майнове страхування	26,3%	19,1%	53,9%	24,5%
- в тому числі страхування фінансових ризиків	70,6%	29,0%	259,2%	39,9%
Добровільне страхування відповідальності	2,4%	2,4%	4,3%	4,0%
Недержавне обов'язкове страхування	31,2%	32,8%	33,1%	34,3%
- в тому числі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів	41,2%	38,9%	42,4%	40,0%
Державне обов'язкове страхування	93,9%	94,4%	93,9%	94,4%
ВСЬОГО (всі види страхування)	26,4%	21,4%	44,2%	26,2%

Рівень чистих страхових виплат (відношення чистих страхових виплат до чистих страхових премій) станом на 31.12.2011 становив 26,2% (станом на 31.12.2010 – 44,2%). Високий рівень чистих страхових виплат станом на 31.12.2011 спостерігався за видами добровільного особистого страхування – 43,7%, з добровільного страхування фінансових ризиків – 39,9%, з недержавного обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів – 40,4%, а також з добровільного майнового страхування – 24,5%.

Зменшення рівня валових та чистих страхових виплат може розглядатися як негативна ознака з огляду на те, що надходження валових страхових платежів зменшилося лише на 1,7%, а чисті страхові платежі збільшилися на 34,8% у порівнянні з 2010 роком. Проте, з видів страхування, де переважна більшість страхувальників є фізичними особами (автострахування, медичне страхування), рівень чистих страхових виплат є порівняно високим.

Рівень чистих страхових виплат та чисті страхові виплати за видами страхування за 2011 рік у порівнянні з 2010 роком наведено в таблиці 9.

**Рівень чистих страхових виплат та чисті страхові виплати за
видами страхування за 2010–2011 рр.**

Види страхування	Чисті страхові виплати		Рівень чистих страхових виплат	
	2010 (млн. грн.)	2011 (млн. грн.)	Станом на 31.12.2010 (%)	Станом на 31.12.2011 (%)
1	2	3	4	5
Страхування наземного транспорту ("КАСКО")	1 693,0	1 333,1	55,2%	42,6%
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ)	758,4	916,2	43,9%	40,9%
Страхування фінансових ризиків	1 959,1	801,1	259,3%	39,9%
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	632,9	752,4	78,2%	69,2%
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	177,0	159,2	15,3%	8,7%
Страхування медичних витрат	83,8	102,7	39,2%	35,6%
Обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (за додатковими договорами) "Зелена картка"	86,7	96,2	32,4%	33,1%
Обов'язкове авіаційне страхування цивільної авіації	5,2	48,4	2,3%	24,2%
Страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту)	151,1	46,9	58,9%	14,0%
Страхування здоров'я на випадок хвороби	38,0	34,4	27,4%	18,5%
Добровільне страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника)	12,8	15,8	15,8%	22,0%
Інші види страхування	287,5	392,9	6,2%	6,2%

Так, рівень чистих страхових виплат із страхування наземного транспорту (КАСКО) станом на 31.12.2011 зменшився на 12,6 в. п. до рівня 42,6%; рівень чистих страхових виплат із страхування фінансових ризиків станом на 31.12.2011 зменшився на 219,3 в. п. до рівня 39,9%; рівень чистих страхових виплат з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) станом на 31.12.2011 зменшився на 3,0 в.п. у порівнянні з відповідним показником станом на 31.12.2010.

Страхування фізичних осіб

Від страхувальників-фізичних осіб за 2011 рік надійшло **7 478,7 млн. грн.** валових страхових премій, що на 21,2% більше, ніж за 2010 рік.

Структура валових страхових премій, які надійшли від фізичних осіб за 2011 рік має такий вигляд:

6 295,9 млн. грн. – за видами страхування, іншими, ніж страхування життя (на 16,2% більше, ніж за 2010 рік);

1 182,8 млн. грн. – за видом страхування життя (на 56,7% більше, ніж за 2010 рік).

Страхові виплати страхувальникам-фізичним особам за 2011 рік становили **2 210,6 млн. грн.** (45,4% від загальних валових виплат), що на 9,3% менше, ніж за відповідний період 2010 року.

Рівень страхових виплат фізичним особам (відношення страхових виплат до страхових премій) станом на 31.12.2011 становив 29,6%, що на 9,9 в. п. менше, ніж станом на 31.12.2010 (див. рис. 9).

Рис. 9. Динаміка страхових платежів, виплат та рівня страхових виплат у секторі страхування фізичних осіб за 2008 – 2011 рр., (млн. грн.)

Структура страхових платежів та страхових виплат при страхуванні фізичних осіб станом на 31.12.2011 має такий вигляд:

– від страхування наземного транспорту (КАСКО) надійшло **2 228,8 млн. грн.** (або **29,8%** всіх страхових премій від громадян), що на 86,4 млн. грн. (або на 3,7%) менше в порівнянні з відповідною датою 2010 року; **25,1%** всіх страхових премій від громадян становили премії від страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – **1 874,9 млн. грн.**, що на 489,7 млн. грн. (або на 35,4%) більше в порівнянні з відповідною датою 2010 року; від страхування життя надійшло **1 182,8 млн. грн.** (або **15,8%** всіх страхових премій від громадян), що на 428,0 млн. грн. (або на 56,7%) більше в порівнянні з відповідною датою 2010 року; від медичного страхування (безперервне страхування здоров'я) – **471,8 млн. грн.** (або **6,3%** всіх страхових премій від громадян), що на 122,5 млн. грн. (або на 35,1%) більше в порівнянні з відповідною датою

2010 року; від страхування від нещасних випадків – **454,3 млн. грн.** (або **6,1%** всіх страхових премій від громадян), що на 208,9 млн. грн. (або на 85,1%) більше в порівнянні з відповідною датою 2010 року;

– основна частина страхових виплат (**41,6%**) здійснена за договорами страхування наземного транспорту (КАСКО) – **919,3 млн. грн.**, що на 408,8 млн. грн. (або на 30,8%) менше в порівнянні з відповідною датою 2010 року; **31,7%** страхових виплат здійснено за договорами страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) і становить **701,2 млн. грн.**, що на 92,0 млн. грн. (або на 15,1%) більше в порівнянні з відповідною датою 2010 року; за медичним страхуванням фізичним особам було виплачено **277,5 млн. грн.** (або **12,6%** від загального розміру страхових виплат/відшкодувань страхувальникам-фізичним особам), що на 61,9 млн. грн. (або на 28,7%) більше в порівнянні з відповідною датою 2010 року.

Рівень страхових виплат за договорами страхування наземного транспорту (КАСКО), укладеними зі страхувальниками – фізичними особами, станом на 31.12.2011 становив 41,2%, за договорами страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – 37,4%, за медичним страхуванням – 58,8%.

Кількість укладених договорів страхування з фізичними особами за підсумками 2011 рік зазнала, зокрема, таких змін:

– кількість укладених договорів страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшилася на 104,8 тис. одиниць (до 2 506,1 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 31.12.2010;

– кількість укладених договорів добровільного страхування майна збільшилася на 562,7 тис. одиниць (до 2 443,4 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 31.12.2010;

– кількість укладених договорів обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті збільшилася на 55 983,9 тис. одиниць (до 583 712,0 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 31.12.2010;

– кількість укладених договорів страхування життя збільшилася на 459,2 тис. одиниць (до 949,0 тис. одиниць) у порівнянні з відповідним показником станом на 31.12.2010.

Отже, обсяг страхових премій від фізичних осіб за результатами 2011 року (7 478,7 млн. грн.) збільшився на 21,2% у порівнянні з відповідним показником за 2010 рік, але рівня 2008 року не досяг (за 2008 р. – 7 630,2 млн. грн.). За результатами 2011 року продовжується тенденція щодо зменшення обсягу страхових виплат фізичним особам.

Основні показники автострахування

Динаміка основних показників страхування автотранспорту – страхування наземного транспорту (КАСКО), страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) та страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за додатковими договорами) "Зелена картка" – наведена в таблиці 10.

Таблиця 10

Динаміка основних показників автострахування за 2010–2011 рр.

Вид страхування	Валові страхові премії		Валові страхові виплати		Рівень валових страхових виплат		Темпи приросту	
	2010	2011	2010	2011	Станом на 31.12.2010	Станом на 31.12.2011	Валові страхові премії	Валові страхові виплати
	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	млн. грн.	%	%	2011/ 2010	
Страхування наземного транспорту (КАСКО)	3 660,7	3 543,2	1 776,2	1 382,4	48,5%	39,0%	-3,2%	-22,2%
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ)	1 776,3	2 310,3	759,0	916,8	42,7%	39,7%	30,1%	20,8%
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (за додатковими договорами) "Зелена картка"	285,2	299,6	90,7	99,2	31,8%	33,1%	5,1%	9,3%
Всього	5 722,1	6 153,1	2 625,9	2 398,4	45,9%	39,0%	7,5%	-8,7%

Згідно з даними таблиці 10, станом на 31.12.2011 обсяг валових страхових премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») зріс на 7,5%, обсяг валових страхових виплат скоротився на 8,7%. При цьому частка валових страхових премій та валових страхових виплат страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) в автострахуванні становить 37,5% та 38,2% (відповідно).

Структура валових страхових платежів та валових страхових виплат у секторі автострахування представлена на рисунках 10, 11.

Надходження валових страхових премій при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 2011 рік зменшилося на **3,2%** у порівнянні з 2010 роком і становило **3 543,2 млн. грн.**, при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) обсяг валових страхових премій збільшився на **30,1%** і становив **2 310,3 млн. грн.**

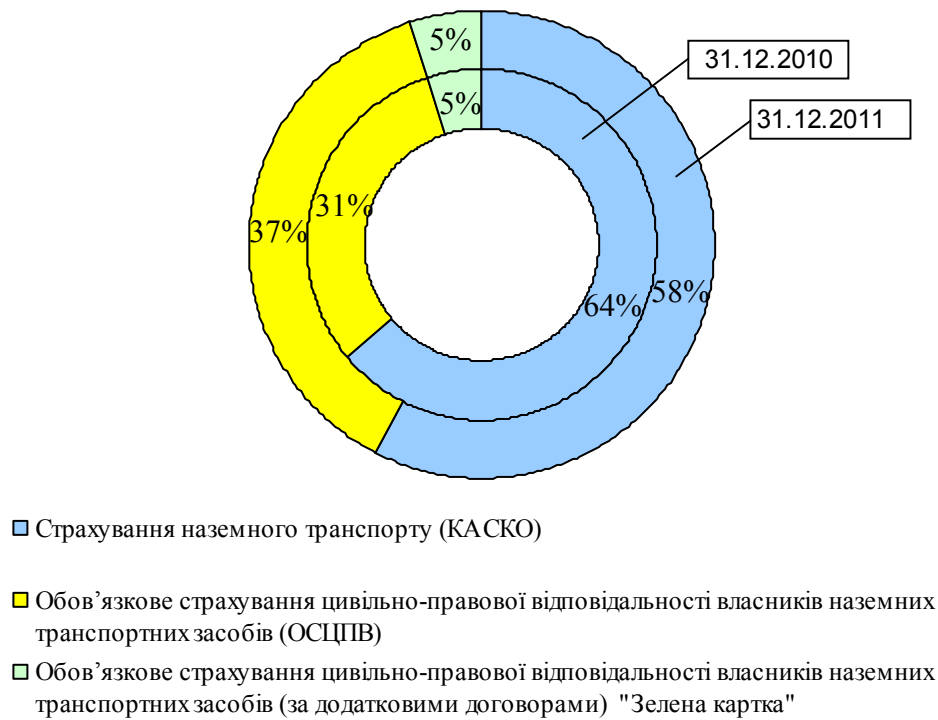

Рис. 10. Структура страхових платежів у секторі автострахування станом на 31.12.2010 та 31.12.2011

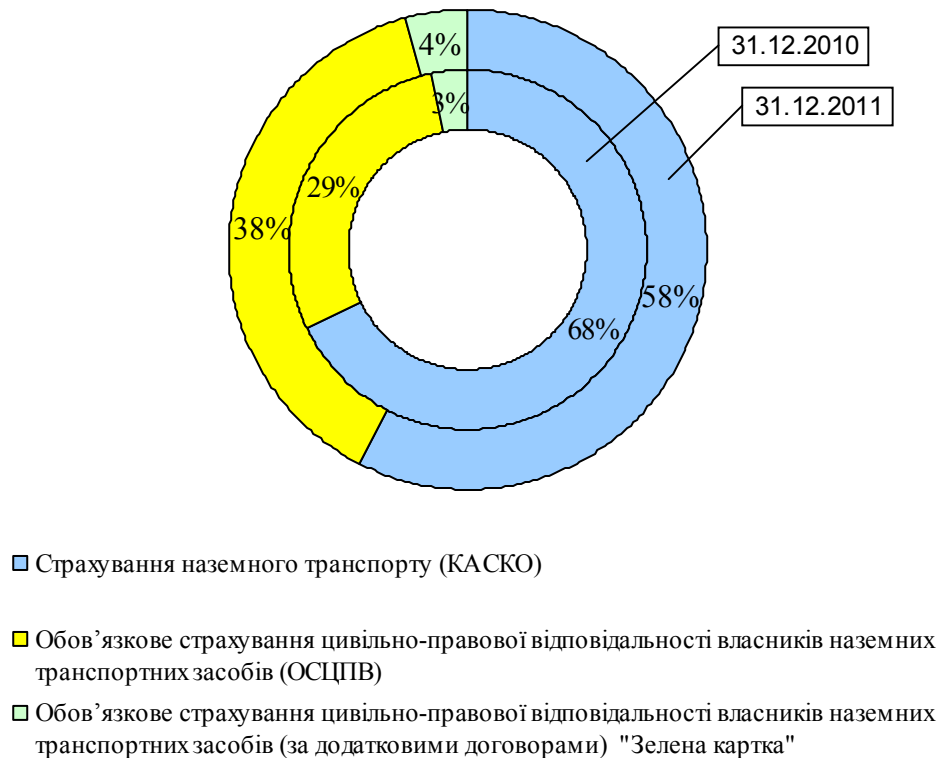

Рис. 11. Структура страхових виплат у секторі автострахування станом на 31.12.2010 та 31.12.2011

За 2011 рік на 118,6 тис. одиниць (або на 1,5%) збільшилася кількість укладених договорів страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – до 8 270,2 тис. одиниць.

Обсяг валових страхових виплат при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) за 2011 рік становив **1 382,4 млн. грн.**, що на **22,2%** менше, ніж за 2010 рік; обсяг валових страхових виплат при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) становив **916,8 млн. грн.**, що на **20,8%** більше, ніж за 2010 рік.

Рівень валових страхових виплат зі страхування наземного транспорту (КАСКО) станом на 31.12.2011 становив 39,0% (станом на 31.12.2010 – 48,5%), при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – 39,7% (станом на 31.12.2010 – 42,7%).

За підсумками 2011 року:

- при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) обсяг чистих страхових премій становив **3 126,1 млн. грн.**, при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – **2 241,6 млн. грн.**;

- при страхуванні наземного транспорту (КАСКО) обсяг чистих страхових виплат становив **1 333,1 млн. грн.**, при страхуванні цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (ОСЦПВ) – **916,2 млн. грн.**

Страхування життя

Валові страхові платежі (премії, внески) при страхуванні життя за 2011 рік становили **1 346,4 млн. грн.**, що на **48,5%** більше, ніж за 2010 рік (за 2010 р. – 906,5 млн. грн.).

Структура надходжень валових страхових платежів (премій, внесків) за 2011 рік:

1 182,8 млн. грн. (або 87,8%), що надійшли від фізичних осіб;

163,6 млн. грн. (або 12,2%), що надійшли від юридичних осіб.

За 2011 рік кількість застрахованих фізичних осіб становила 1 238 812 фізичних осіб. Станом на 31.12.2011 застраховано 3 414 957 фізичних осіб.

Обсяг валових страхових виплат із страхування життя за 2011 рік становив **70,6 млн. грн.¹**, що на 34,2% більше в порівнянні з відповідним періодом 2010 року.

Структура валових страхових премій та виплат із страхування життя зображена на рисунках 12 та 13.

¹ Включаючи страхові виплати у вигляді анuitетів.

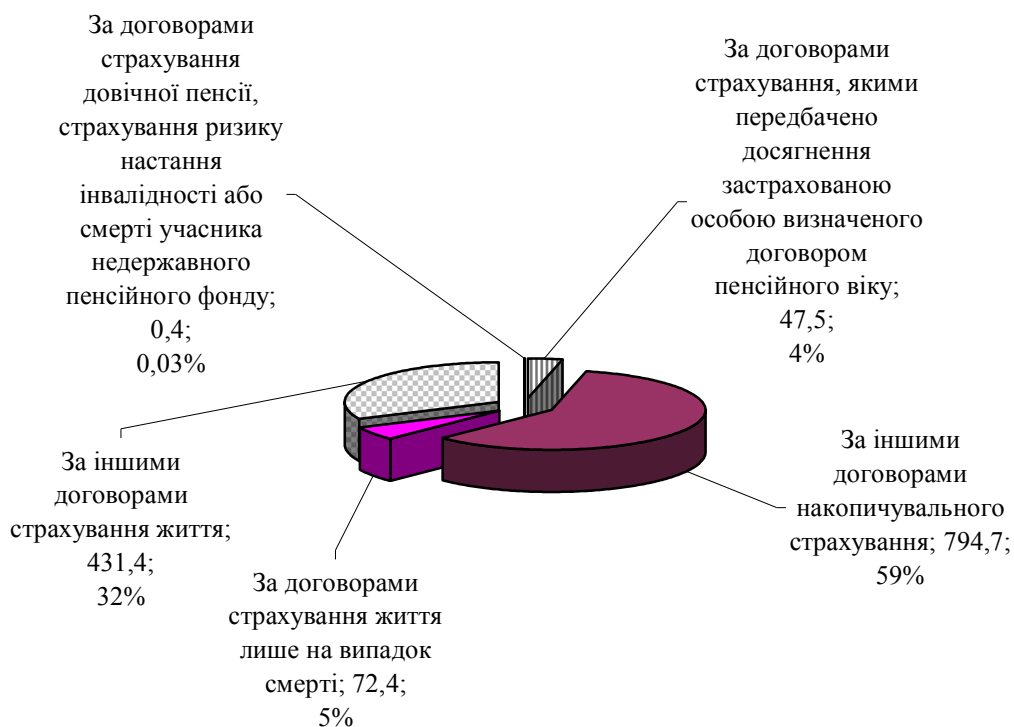

Рис 12. Структура валових страхових премій із страхування життя станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

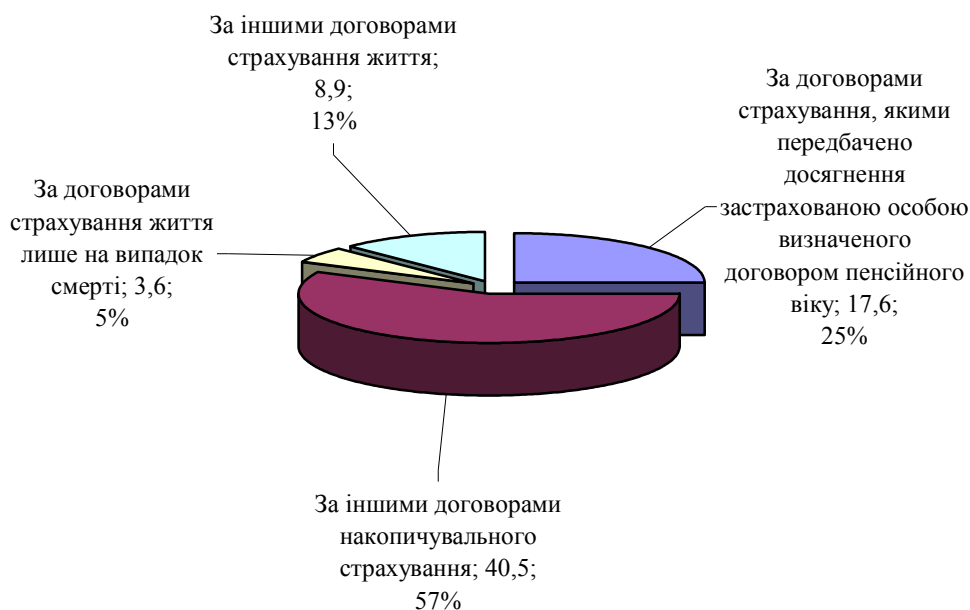

Рис 13. Структура валових страхових виплат із страхування життя станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

Обсяги надходжень валових страхових платежів та валових страхових виплат за 2008 – 2011 рр. зображено на рис. 14.

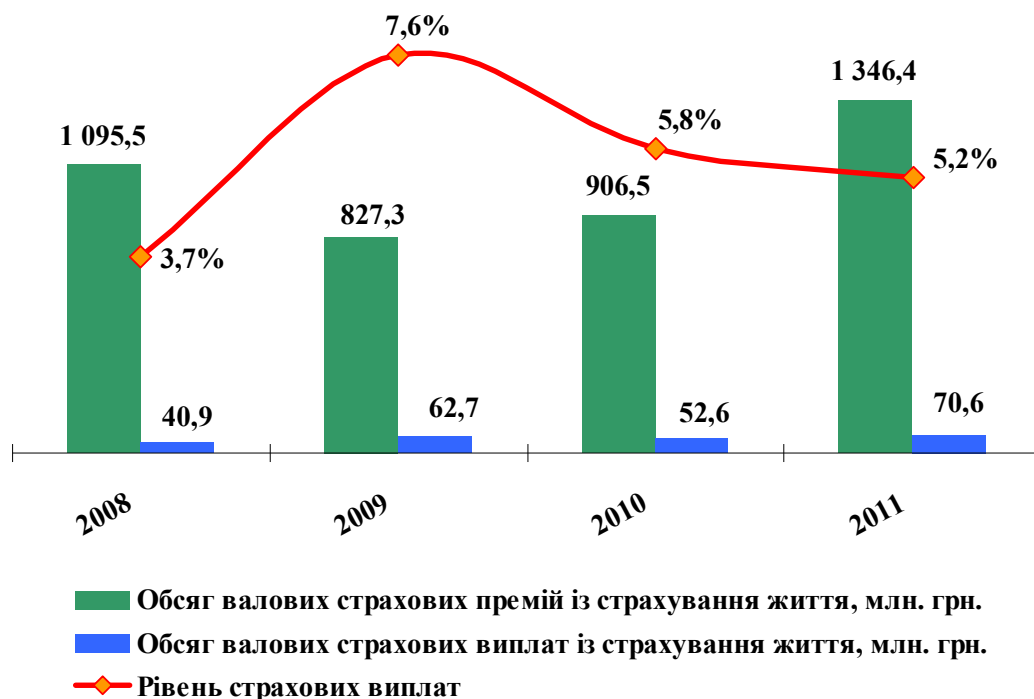

Рис. 14. Динаміка страхових премій та страхових виплат із страхування життя за 2008 – 2011 рр. (млн. грн.)

За 2011 рік величина зміни резервів із страхування життя становила 486,5 млн. грн. (таблиця 11). 11 СК "Life" за підсумками 2011 року отримали від'ємне значення показника величини зміни резервів із страхування життя, що пов'язано з достроковим розірванням договорів страхування. Приріст резервів із страхування життя у двох страхових компаніях "Life" за результатами 2011 року становив 144,4 та 105,6 млн. грн. (26,6%, та 19,4% від загального приросту резервів відповідно¹).

¹ Від'ємні значення приросту резервів із страхування життя при розрахунку часток не використовувались.

Зміна резервів із страхування життя за 2010–2011 рр.

Показники	2010	2011	Темпи приросту
	млн. грн.	млн. грн.	2011/ 2010
Величина зміни резервів із страхування життя, у тому числі, яка відповідає:	396,2	486,5	22,8%
інвестиційним доходам, що застосовуються для розрахунку страхових тарифів;	60,1	69,5	15,6%
індексації розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за офіційним індексом інфляції;	24,3	32,0	31,7%
частині інвестиційного доходу від розміщення коштів резервів із страхування життя, що залишилась після передбачених статтею 9 Закону України “Про страхування” обов'язкових відрахувань в математичні резерви та вирахувань витрат страховика на ведення справи;	83,2	72,4	-13,0%
загальному обсягу збільшення розмірів страхових сум та (або) страхових виплат (бонусів), які визначено за іншими фінансовими результатами діяльності згідно з договорами страхування, що передбачають участь страхувальника у інвестиційному доході страховика;	5,7	8,9	56,1%
величині зміни розмірів страхових сум та (або) страхових виплат за договорами страхування, грошові зобов'язання за якими визначено у вільноконвертованій валюті або розрахункових величинах.	-2,3	0,1	104,3%

Перестрахування

За договорами перестрахування ризиків за 2011 рік українські страховики (цеденти, перестрахувальники) сплатили часток страхових премій **5 906,2 млн. грн.** (за 2010 р. – 10 745,2 млн. грн.) (рис. 15), з яких:

- перестраховикам-нерезидентам – **1 182,7 млн. грн.** (за 2010 р. – **991,3** млн. грн.);
- перестраховикам-резидентам – **4 723,5 млн. грн.** (за 2010 р. – **9 753,9** млн. грн.).

Загальна сума часток страхових виплат, компенсованих перестраховиками, становила **731,6 млн. грн.** (за 2010 р. – 508,6 млн. грн.), в тому числі компенсовано:

- перестраховиками-нерезидентами – **566,8 млн. грн.** (за 2010 р. – 289,6 млн. грн.);
- перестраховиками-резидентами – **164,8 млн. грн.** (за 2010 р. – 219,0 млн. грн.).

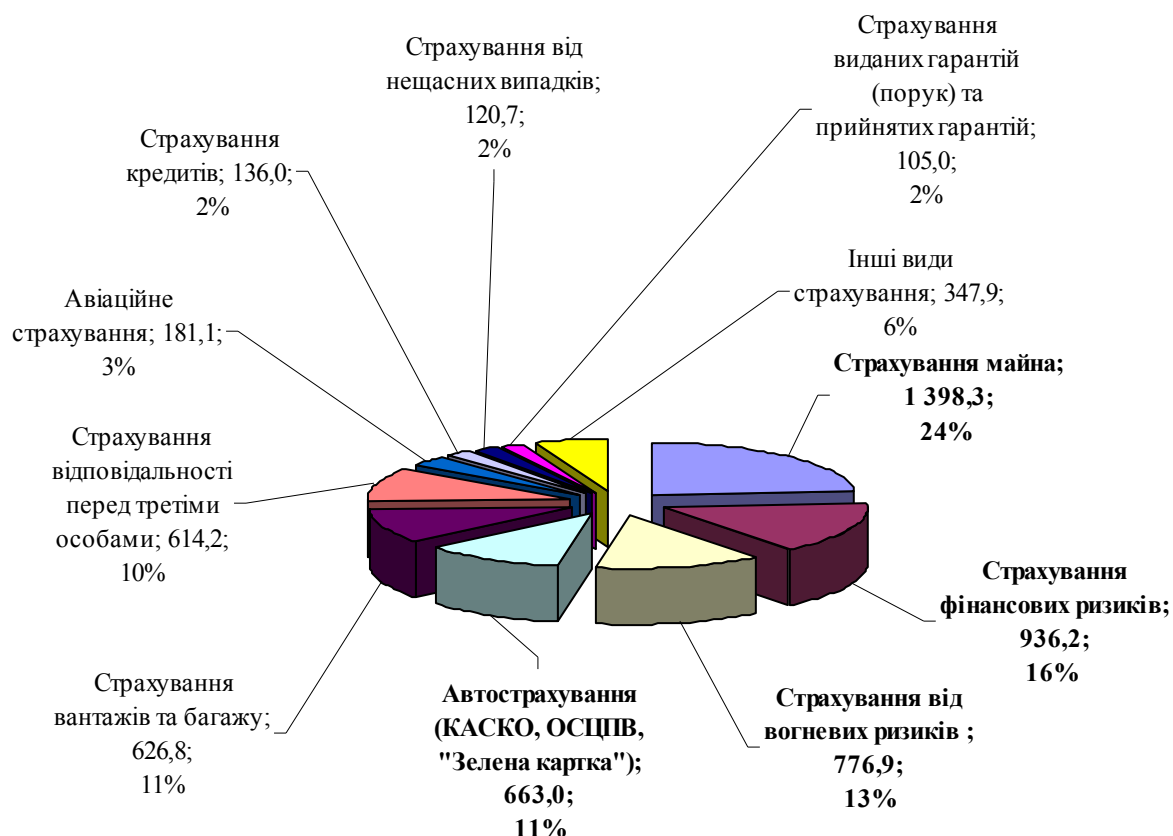

Рис. 15. Структура вихідного перестрахування за видами страхування станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

У структурі вихідного перестрахування станом на 31.12.2011 найбільше сплачено часток страхових премій за такими видами страхування, як: страхування майна – 1 398,3 млн. грн. (або 23,7%) (станом на 31.12.2010 – 2 959,1 млн. грн. (або 28%)); страхування фінансових ризиків – 936,2 млн. грн. (або 15,9%) (станом на 31.12.2010 – 2 233,9 млн. грн. (або 21%)); страхування від вогневих ризиків – 776,9 млн. грн. (або 13,2%) (станом на 31.12.2010 – 1 991,7 млн. грн. (або 19%)); автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") – 663,0 млн. грн. (або 11,2%) (станом на 31.12.2010 – 785,4 млн. грн. (або 7,3%)); страхування вантажів та багажу – 626,8 млн. грн. (або 10,6%) (станом на 31.12.2010 – 1 053,2 млн. грн. (або 10%)).

Зменшення обсягу вихідного перестрахування з резидентами за 2011 рік пов'язане, перш за все, із зменшенням надходжень валових страхових премій у деяких страхових компаніях на рівні 2010 року, що вплинуло на обсяг часток страхових премій, переданих у перестрахування, а також залишення значної частини ризиків на власному утриманні.

У співвідношенні до валових страхових премій частка вихідного перестрахування станом на 31.12.2011 становила 26,0% (станом на 31.12.2010 – 46,6%) (рис. 16).

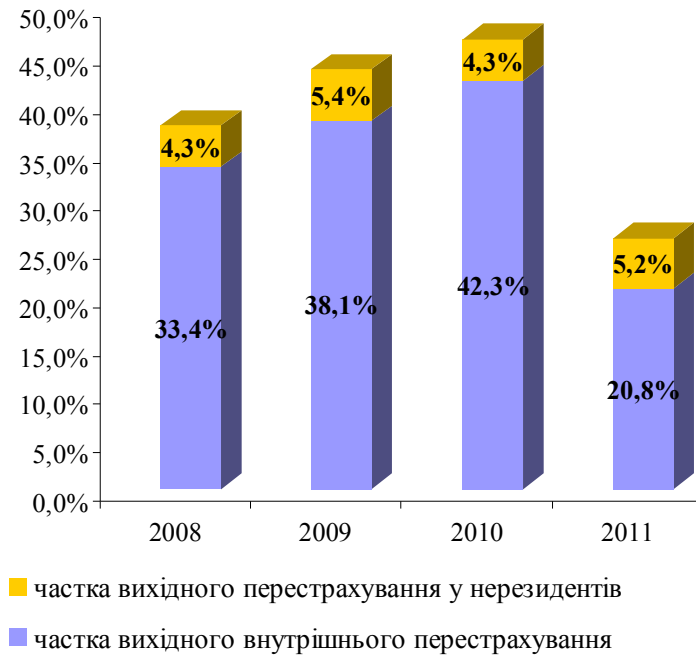

Рис. 16. Частки вихідного перестрахування у співвідношенні до валових страхових премій за 2009 – 2011 рр.

На рис. 17 представлено структуру перестрахування ризиків у нерезидентів за 2011 рік. Від загальної суми сплачених часток страхових премій на перестрахування нерезидентам (1 182,7 млн. грн.) найбільше сплачено до Великобританії – 27% (або 322,3 млн. грн.), Російської Федерації – 19% (або 222,7 млн. грн.) та Швейцарії – 12% (або 142,5 млн. грн.).

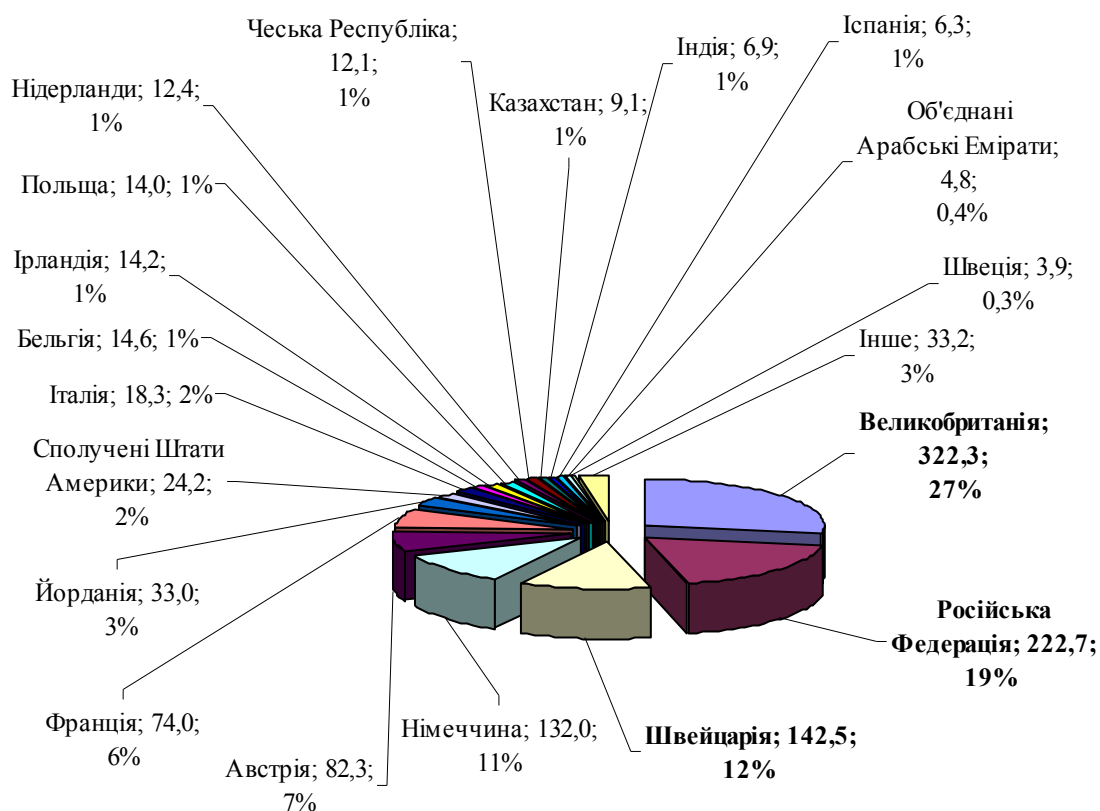

Рис. 17. Частка страхових платежів, яка належить перестраховику-нерезиденту, станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

Активи страховиків та сформовані страхові резерви

Динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків за 2008 – 2011 рр. зображена на рис. 18.

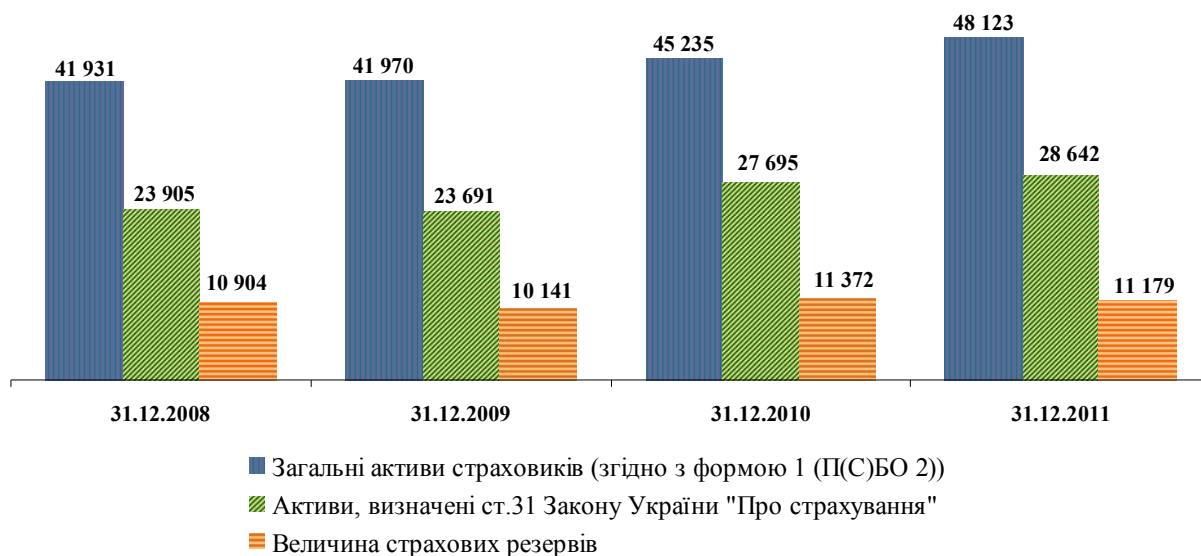

Рис. 18. Динаміка активів та обсягів страхових резервів страховиків за 2008–2011 рр. (млн. грн.)

Станом на 31.12.2011 обсяг загальних активів страховиків становив 48 123 млн. грн., що на 6,4% більше в порівнянні з відповідним показником станом на 31.12.2010. Величина активів, визначених ст. 31 Закону України «Про страхування», збільшилася на 3,4% (до 28 642 млн. грн.) відповідно.

Разом з тим, основною проблемою для страховиків залишається недостатність ліквідних фінансових інструментів для проведення ефективної політики інвестування коштів.

Розміщення страхових резервів здійснюється згідно зі статтею 31 Закону України «Про страхування», де визначено перелік активів за відповідними категоріями.

Станом на 31.12.2011 обсяг активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів¹, становив **28 642 млн. грн.** (на 947 млн. грн. більше, ніж на відповідну дату 2010 року), які в розмірі **11 601 млн. грн.** використано з метою представлення коштів страхових резервів.

Структура активів страхових компаній, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів (таблиця 12) станом на 31.12.2011 у порівнянні з інформацією станом на 31.12.2010 мала такі зміни:

- на 1 623,2 млн. грн. (або на 14,9%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення акціями, і становив 12 529,0 млн. грн. (або 43,7% від загального обсягу активів);
- на 1 354,5 млн. грн. (або на 21,0%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення банківськими вкладками (депозитами), і становив 7 819,1 млн. грн. (або 27,3% від загального обсягу активів);
- на 302,9 млн. грн. (або на 17,1%) збільшився обсяг активів, дозволених для представлення грошовими коштами на поточних рахунках, і становив 2 073,1 млн. грн. (або 7,2% від загального обсягу активів);
- на 2 292,8 млн. грн. (або на 58,2%) зменшився обсяг активів, дозволених для представлення правами вимог до перестраховиків, і становив 1 647,3 млн. грн. (або 5,8% від загального обсягу активів).

У структурі активів, якими представлені **технічні резерви та резерви зі страхування життя** (таблиця 13), станом на 31.12.2011 у порівнянні з інформацією станом на 31.12.2010 відбулися такі зміни:

- на 1 213,5 млн. грн. (або на 29,5%) збільшився обсяг коштів у банківських вкладах (депозитах) і становив 5 332,6 млн. грн. (або 46,0% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя);
- на 1 485,5 млн. грн. (або на 56,0%) зменшився обсяг коштів, представлених як права вимоги до перестраховиків, і становив 1 165,6 млн. грн. (або 10,0% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя);
- на 352,3 млн. грн. (або на 32,2%) збільшився обсяг грошових коштів на поточних рахунках і становив 1 445,8 млн. грн. (або 12,5% від загального

¹ - відповідно до статті 31 Закону України «Про страхування».

обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя);

- на 95,9 млн. грн. (або на 58,0%) збільшився обсяг коштів, вкладених в облігації, і становив 261,3 млн. грн. (або 2,3% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя).

У структурі активів, якими представлені **технічні резерви** (таблиця 14), станом на 31.12.2011 у порівнянні з інформацією станом на 31.12.2010 відбулися такі зміни:

- на 930,1 млн. грн. (або на 29,4%) збільшився обсяг коштів у банківських вкладах (депозитах) і становив 4 098,4 млн. грн. (або 46,0% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви);
- на 370,1 млн. грн. (або на 38,7%) збільшився обсяг грошових коштів на поточних рахунках і становив 1 325,7 млн. грн. (або 14,9% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви);
- на 1 473,9 млн. грн. (або на 57,8%) зменшився обсяг коштів, представлених як права вимоги до перестраховиків, і становив 1 076,0 млн. грн. (або 12,1% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви);
- на 193,5 млн. грн. (або на 32,6%) зменшився обсяг коштів, представлених цінними паперами, що емітуються державою, і становив 399,8 млн. грн. (або 4,5% від загального обсягу активів, якими представлені технічні резерви).

У структурі активів, якими представлені **резерви зі страхування життя** (таблиця 15), станом на 31.12.2011 у порівнянні з інформацією станом на 31.12.2010 відбулися такі зміни:

- на 283,4 млн. грн. (або на 29,8%) збільшився обсяг коштів у банківських вкладах (депозитах) і становив 1 234,2 млн. грн. (або 45,9% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя), у тому числі на 265,1 млн. грн. (або на 52,5%) збільшився обсяг коштів у іноземній валюті і становив 769,7 млн. грн. (або 28,6% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя);
- на 186,9 млн. грн. (або на 29,1%) збільшився обсяг коштів, вкладених у цінні папери, що емітуються державою, і становив 1 229,0 млн. грн. (або 10,6% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя);
- на 39,1 млн. грн. (або на 30,3%) збільшився обсяг коштів, вкладених в акції, і становив 168,3 млн. грн. (або 6,3% від загального обсягу активів, якими представлені резерви зі страхування життя).

На рис. 19 відображена структура загальних активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів (ст. 31 Закону України «Про страхування»).

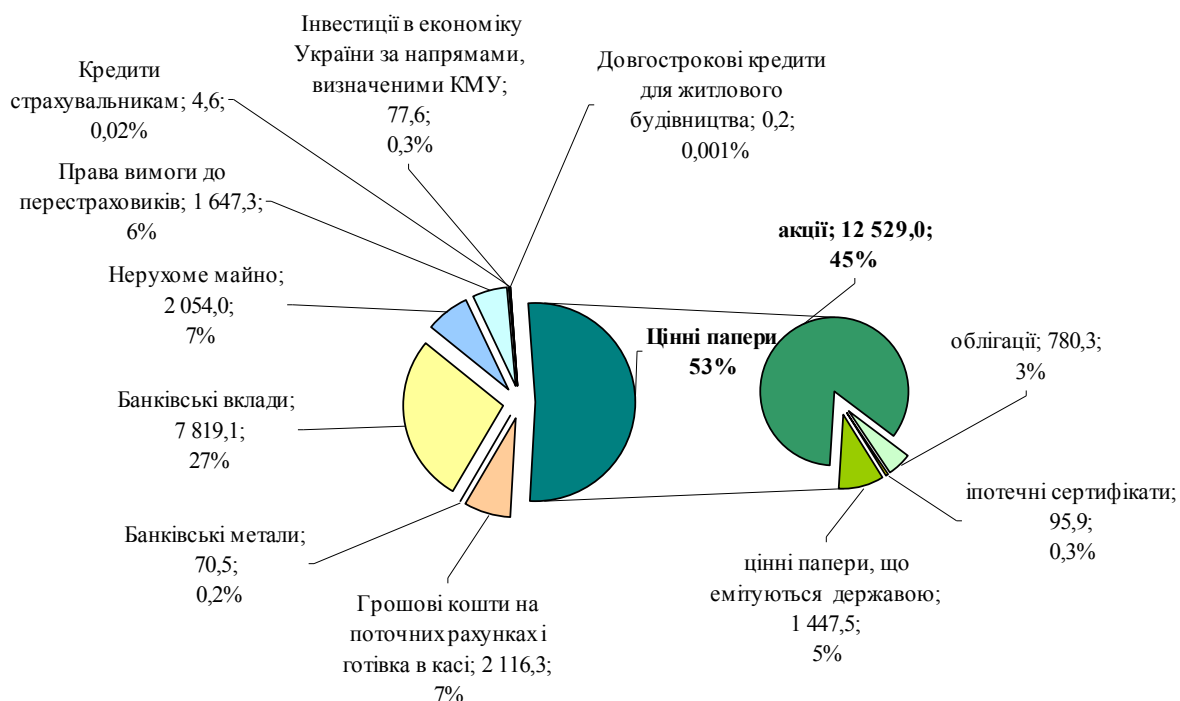

Рис. 19. Структура активів, дозволених для представлення коштів страхових резервів (ст. 31 Закону України «Про страхування»), станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

На рис. 20 зображена структура активів, якими представлено кошти страхових резервів станом на 31.12.2011.

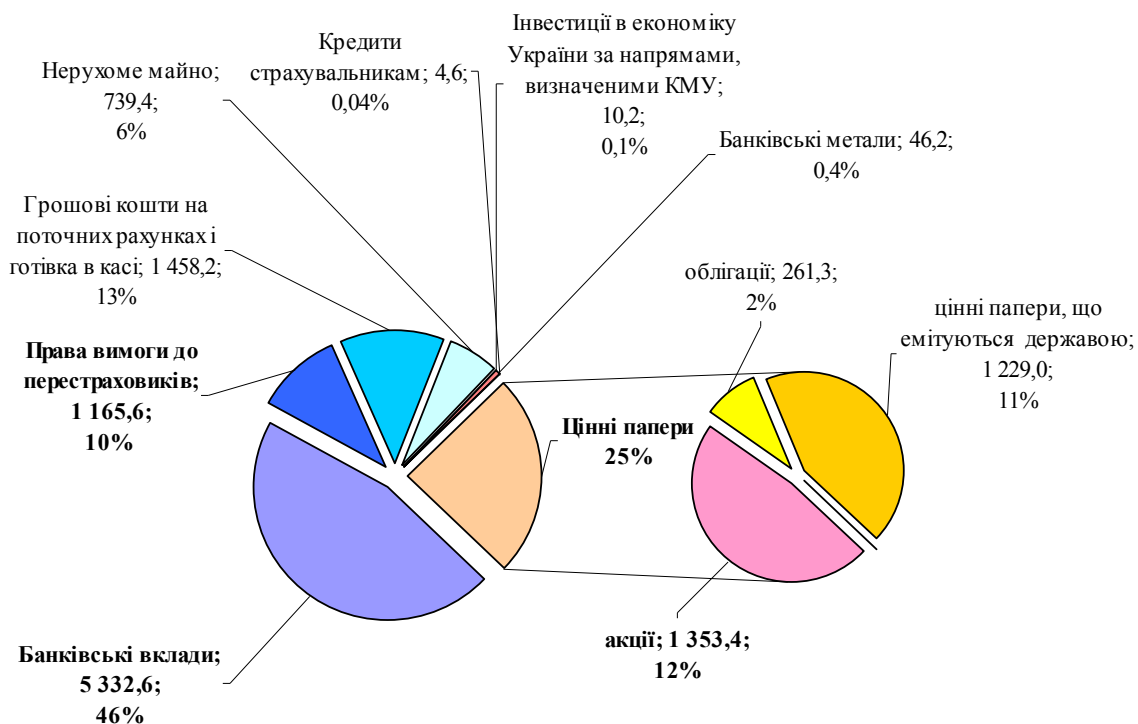

Рис. 20. Структура активів, якими представлено кошти страхових резервів, станом на 31.12.2011 (млн. грн.)

Активи страхових компаній

	Активи страховиків			
	млн. грн.		Структура активів	
	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011
Загальні активи по балансу	45 234,6	48 122,7	X	X
<i>Категорія активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Активи, визначені ст.31 Закону України «Про страхування», у тому числі:	27 695,0	28 642,4	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	1 770,2	2 073,1	6,4%	7,2%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	402,8	218,3	1,5%	0,8%
2) банківські вклади (депозити)	6 464,6	7 819,1	23,3%	27,3%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	1 819,2	1 858,5	6,6%	6,5%
3) банківські метали	79,3	70,5	0,3%	0,2%
4) нерухоме майно	2 182,6	2 054,0	7,9%	7,2%
5) акції	10 905,8	12 529,0	39,4%	43,7%
6) облігації	652,7	780,3	2,4%	2,7%
7) іпотечні сертифікати	66,7	95,9	0,2%	0,3%
8) цінні папери, що емітуються державою	1 523,4	1 447,5	5,5%	5,1%
9) права вимоги до перестраховиків	3 940,1	1 647,3	14,2%	5,8%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	870,2	791,1	3,1%	2,8%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України *	86,1	77,6	0,3%	0,3%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	72,4	72,3	0,3%	0,3%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	8,0	2,6	0,03%	0,01%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	1,5	0,0	0,01%	0,0%
10.5) будівництво житла;	4,3	2,7	0,02%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	5,0	4,6	0,02%	0,02%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,2	0,0%	0,0%
13) готівка в касі	18,3	43,2	0,1%	0,2%

* - Постанова Кабінету Міністрів України від 17.08.2002 № 1211 «Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів».

Розміщення коштів технічних резервів та резервів зі страхування життя

	<i>Страхові резерви</i>			
	<i>млн. грн.</i>		<i>Структура активів</i>	
	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011
Сформовані страхові резерви	11 371,8	11 179,3	X	X
<i>Категорії активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви та резерви зі страхування життя, у тому числі:	11 541,8	11 600,6	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	1 093,5	1 445,8	9,5%	12,5%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	146,1	110,6	1,3%	1,0%
2) банківські вклади (депозити)	4 119,1	5 332,6	35,7%	46,0%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	957,7	1 240,4	8,3%	10,7%
3) банківські метали	44,2	46,2	0,4%	0,4%
4) нерухоме майно	817,8	739,4	7,1%	6,4%
5) акції	1 375,8	1 353,4	11,9%	11,7%
6) облігації	165,4	261,3	1,4%	2,3%
7) іпотечні сертифікати	0,2	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	1 235,6	1 229,0	10,7%	10,6%
9) права вимоги до перестраховиків	2 651,2	1 165,6	23,0%	10,0%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	688,8	590,8	6,0%	5,1%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	23,9	10,2	0,2%	0,1%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	20,1	7,9	0,2%	0,1%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,8	0,7	0,0%	0,0%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	2,9	1,6	0,03%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	4,6	4,6	0,04%	0,0%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,2	0,0%	0,0%
13) готівка в касі	10,7	12,4	0,1%	0,1%

Розміщення коштів технічних резервів страхових компаній

	Технічні резерви			
	млн. грн.		Структура активів	
	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011
Сформовані страхові резерви	11 371,8	11 179,3	100%	100%
- у тому числі технічні резерви	9 186,6	8 515,5	80,8%	76,2%
<i>Категорії активів, визначених статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені технічні резерви, у тому числі:	9 335,9	8 911,8	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	955,6	1 325,7	10,2%	14,9%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	116,9	94,7	1,3%	1,1%
2) банківські вклади (депозити)	3 168,3	4 098,4	33,9%	46,0%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	453,1	470,7	4,9%	5,3%
3) банківські метали	15,7	25,1	0,2%	0,3%
4) нерухоме майно	673,5	590,8	7,2%	6,6%
5) акції	1 246,6	1 185,1	13,4%	13,3%
6) облігації	107,9	197,6	1,2%	2,2%
7) іпотечні сертифікати	0,2	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	593,2	399,8	6,4%	4,5%
9) права вимоги до перестраховиків	2 549,9	1 076,0	27,3%	12,1%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	587,9	501,2	6,3%	5,6%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	14,4	0,8	0,2%	0,0%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	12,8	0,6	0,1%	0,0%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,4	0,3	0,0%	0,0%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	1,2	0,0	0,01%	0,0%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	0,0	0,0	0,0%	0,0%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,0	0,0	0,0%	0,0%
13) готівка в касі	10,6	12,3	0,1%	0,1%

Розміщення коштів резервів зі страхування життя

	Резерви зі страхування життя			
	млн. грн.		Структура активів	
	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2010	31.12.2011
Сформовані страхові резерви	11 371,8	11 179,3	100%	100%
- у тому числі резерви зі страхування життя	2 185,2	2 663,8	19,2%	23,8%
<i>Категорії активів, визначені статтею 31 Закону України «Про страхування», для представлення страхових резервів</i>				
Загальна сума активів, якими представлені резерви зі страхування життя, у тому числі:	2 205,9	2 688,8	100,0%	100,0%
1) грошові кошти на поточних рахунках	137,8	120,1	6,2%	4,5%
у тому числі 1.1) в іноземній валюті	29,2	15,9	1,3%	0,6%
2) банківські вклади (депозити)	950,8	1 234,2	43,1%	45,9%
у тому числі 2.1) в іноземній валюті	504,6	769,7	22,9%	28,6%
3) банківські метали	28,5	21,1	1,3%	0,8%
4) нерухоме майно	144,3	148,5	6,5%	5,5%
5) акції	129,2	168,3	5,9%	6,3%
6) облігації	57,5	63,7	2,6%	2,4%
7) іпотечні сертифікати	0,0	0,0	0,0%	0,0%
8) цінні папери, що емітуються державою	642,4	829,2	29,1%	30,8%
9) права вимоги до перестраховиків	101,3	89,7	4,6%	3,3%
у тому числі 9.1) до перестраховиків - нерезидентів	100,9	89,6	4,6%	3,3%
10) інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України	9,5	9,4	0,4%	0,3%
у тому числі 10.1) розроблення та впровадження високотехнологічного устаткування, іншої інноваційної продукції, ресурсо- та енергозберігаючих технологій;	7,3	7,3	0,3%	0,3%
10.2) розвиток інфраструктури туризму;	0,4	0,4	0,02%	0,02%
10.3) добування корисних копалин;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.4) перероблення відходів гірничо-металургійного виробництва;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.5) будівництво житла;	1,8	1,6	0,1%	0,1%
10.6) розвиток транспортної інфраструктури, у тому числі будівництво та реконструкція автомобільних доріг;	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.7) розвиток сектору зв'язку та телекомунікацій	0,0	0,0	0,0%	0,0%
10.8) розвиток ринку іпотечного кредитування шляхом придбання цінних паперів, емітованих Державною іпотечною установою.	0,0	0,0	0,0%	0,0%
11) кредити страхувальникам-громадянам, що видаються в порядку, визначеному Уповноваженим органом і погодженому з Національним банком України	4,6	4,6	0,21%	0,17%
12) довгострокові кредити для житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, що використовуються у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України	0,1	0,1	0,01%	0,0%
13) готівка в касі	0,1	0,1	0,0%	0,0%